

18-25 Yaş Arası Üniversite Öğrencilerinin Sosyodemografik Değişkenler Açısından Aile İşlevlerinin Sınav Kaygısı Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi

Investigation of the Effect of Family Functions on Exam Anxiety of University Students between 18-25 Years of Age in Terms of Sociodemographic Variables

Şeyma BOZKURT*

* Yüksek Lisans
Öğrencisi., İstanbul
Aydın Üniversitesi,
Lisansüstü Eğitim
Enstitüsü, Psikoloji Ana
Bilim Dalı
ORCID: 0009-0006-
4257-7686
E-mail:
seymabozkurt1@stu.ayd
in.edu.tr

Makale Türü
Article Type
Araştırma Makalesi
Research Article

Geliş Tarihi
Received
15.01.2024

Kabul Tarihi
Accepted
07.02.2024

Önerilen Atıf Şekli /
Recommended Citation:

Bozkurt, Ş. (2024). 18-25 Yaş Arası Üniversite Öğrencilerinin Sosyodemografik Değişkenler Açısından Aile İşlevlerinin Sınav Kaygısı Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi, Akşehir Meslek Yüksekokulu Sosyal Bilimler Dergisi, 17, 15-25.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, 18-25 yaş arası üniversite öğrencilerinin sosyodemografik değişkenler açısından aile işlevlerinin sınav kaygısı üzerindeki etkisinin incelenmesidir. Bu araştırmanın modeli taramadır. Tarama modelli araştırmalar var olan durumu tasvir eden araştırmalardır. Tarama modelinin yanı sıra ilişkisel tarama modelinden de bu araştırma kapsamında yararlanılmıştır. Araştırmanın evreni Türkiye, İstanbul'da eğitim almakta olan üniversite öğrencileridir. Araştırmanın örnekleme ise İstanbul'da ikamet eden ve örgün şekilde eğitim alan 103 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada örnekleme modeli olarak kartopu örnekleme modeli kullanılmıştır. Örneklem tamamının onam ile katıldığı araştırmada demografik bilgi formu, sınav kaygısı ölçeği ve aile değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Araştırma da verilerin analizi kısmında tek yönlü varyans analizi ve regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bulguları göstermektedir ki cinsiyet gruplarının aile değerleri ölçeğinden aldıkları puanların sınav kaygı düzeyleriyle istatistiksel anlamlı bir ilişkisi bulunmadığı, düşük sosyoekonomik seviyeye sahip kişiler orta ve yüksek sosyoekonomik seviyeye sahip kişilere kıyasla daha fazla kaygılanmakta olduğu ve erkeklerin kadınlardan daha fazla sınav kaygısı yaşadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyodemografi, Aile işlevleri, Sınav kaygısı

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the effect of family functions on test anxiety of university students aged 18-25 in terms of sociodemographic variables. The model of this research is scanning. Survey model studies are studies that describe the current situation. In addition to the survey model, the relational survey model was also used within the scope of this research. The population of the research is university students studying in Istanbul, Türkiye. The sample of the research consists of 103 university students residing in Istanbul and receiving formal education. Snowball sampling model was used as the sampling model in the research. Demographic information form, test anxiety scale and family evaluation scale were used in the research, in which the entire sample participated with consent. In the data analysis part of the research, one-way analysis of variance and regression analysis were performed. The findings of the research show that the scores of the gender groups on the family values scale do not have a statistically significant relationship with their test anxiety levels, people with low socioeconomic levels are more anxious than people with medium and high socioeconomic levels, and men experience more test anxiety than women.

Keywords: Sociodemography, Family functions, Test anxiety

GİRİŞ

Kaygı, insan psikolojisinde uzun bir tarih ve evrimsel geçmişe sahip olan bir duygudur. İnsanlar, tarih boyunca çeşitli tehlikelerle karşılaşmışlardır ve kaygı, bu tehlikelere karşı bir savunma mekanizması olarak evrimleşmiştir. Evrimsel açıdan bakıldığında, atalarımızın hayatta kalmak ve soyunu devam ettirmek için karşılaştıkları tehlikelere karşı duydukları bir tepki olarak kaygının ortaya çıktığı düşünülmektedir (Hekimoğlu ve Bilik, 2020). Örneğin, avcı-toplayıcı topluluklarda, doğal tehlikeler, yabancı hayvanlar veya diğer kabilelerle karşılaşma gibi durumlar kaygıyı tetikleyebilirdi. Bu tür durumlarda, vücut hızlı bir "savaş ya da kaç" tepkisiyle mobilize olurdu, bu da hayatta kalma şansını artırabilirdi. Ancak, günümüzdeki kaygı genellikle evrimsel geçmişimizin gereksinimlerinden farklıdır. Modern toplumda, iş, ilişkiler, finans, sağlık gibi daha soyut ve karmaşık tehlikelerle başa çıkma ihtiyacımız vardır (Tektaş, 2014). Günümüzde kaygı genellikle belirsizlikle ve kontrol eksikliği hissiyle ilişkilidir. Tıp ve psikoloji alanındaki araştırmalar, kaygının biyolojik, psikolojik ve sosyal faktörlerden nasıl etkilendiğini göstermektedir. Beyindeki belirli bölgelerdeki kimyasal maddelerin dengesizliği, genetik yatkınlık, travmatik deneyimler, çocukluk dönemi deneyimleri gibi birçok faktör patolojik kaygının ortaya çıkmasında rol oynayabilir (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2003).

Bir kaygı türü olan sınav kaygısı, öğrencilerin akademik başarılarıyla ilgili beklentilerin yüksek olduğu, sınavlara yönelik duyulan endişe ve stres durumunu tanımlayan yaygın bir durumdur. Bu kaygı, genellikle bireyin başarılı olma arzusuyla, gelecek hakkındaki belirsizlikle ve ailenin beklentileriyle ilişkilidir. Aile, bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır; çünkü aile işlevleri, çocukların sınav kaygısıyla başa çıkma yeteneklerini önemli ölçüde belirleyebilmektedir (Kır, 2006). Aile işlevleri ise çocukların duygusal desteğini, öğrenme ortamlarını ve sınav stratejilerini etkileyerek sınav kaygısının yönetiminde kritik bir faktör olarak ortaya çıkar. Bu bağlamda, ailelerin çocuklarına sağladığı destek ve ortam, sınav kaygısının azaltılmasında önemli bir rol oynayabilir. Bu araştırmanın teorik kısmında, aile işlevlerinin sınav kaygısı üzerindeki etkilerini anlamaya ve sosyo-demografik değişkenlerin beklendiği etkisine odaklanılacaktır (Akdoğan ve Polatçı, 2013; Eryılmaz, 2010).

Bu araştırmanın amacı, 18-25 yaş arası üniversite öğrencilerinin sosyo-demografik değişkenler açısından aile işlevlerinin sınav kaygısı üzerindeki etkisinin incelenmesidir. Bu araştırmanın sonunda sınav kaygısına neden olan faktörler ve aile işlevleri tespit edilecektir. Sınav kaygısına yönelik önleyici hizmetlerin ve politikaların geliştirilmesine katkı sağlanacaktır.

TEORİK ÇERÇEVE

Kaygı

Kaygı, bireyin içsel dünyasında belirsizlik, endişe ve korku ile ilişkilendirilen karmaşık bir duygu durumunu ifade eder. Bu duygu durumu genellikle gelecekle ilgili belirsizliklere veya potansiyel tehlikelere karşı bir tepki olarak ortaya çıkar, bireyin fiziksel, duygusal ve bilişsel düzeyde çeşitli reaksiyonları tetikleyerek yaşam kalitesini etkiler (Tektaş, 2014). Fiziksel belirtiler arasında mide bulantısı, baş ağrısı, kas gerginliği; duygusal belirtiler arasında endişe, korku, huzursuzluk; zihinsel belirtiler arasında dikkat dağınıklığı, odaklanma zorluğu bulunabilir. Kaygı, zaman zaman herkesin deneyimlediği normal bir tepki olmasına rağmen, aşırı ve sürekli olduğunda bireyin günlük yaşamını olumsuz etkileyebilir ve kaygı bozukluklarına yol açabilir (Erkan, 2002).

Kaygı, çoklu faktörlerin bir etkileşimi sonucu ortaya çıkan karmaşık bir psikolojik durumdur. İnsanların kaygı düzeylerini etkileyen bir dizi değişken ve demografik özellik bulunmaktadır (Aydoğan ve Özbay, 2012; Kermen vd., 2016; Doğan ve Çoban, 2009; Karakaya vd., 2006).

Genetik Faktörler: Bireyin genetik yatkınlığı, ailesinde kaygı bozukluğu geçmişi olan bireylerde kaygı riskini artırabilir. Genetik miras, bireyin sinir sistemi ve kimyasal dengesinde rol oynayarak kaygı düzeyini etkileyebilmektedir.

Bilişsel Özellikler: Bireyin düşünce yapısı, algılama biçimi ve olumsuz düşünce kalıpları, kaygı düzeyini etkiler. Bilişsel davranışçı terapiler, bu düşünce kalıplarını değiştirme üzerine odaklanarak kaygıyı azaltmaya yönelik etkili bir strateji sunar.

Yaşam Olayları ve Stres: Stresli yaşam olayları, travmatik deneyimler ve zorlayıcı durumlar, bireyin kaygı düzeyini artırabilir. Bu faktörlerle baş etme becerileri de kaygı üzerinde etkili olabilir.

Kişilik Özellikleri: Bazı kişilik özellikleri, özellikle perfeksyonizm, düşük özsaygı, utangaçlık gibi özellikler, kaygı bozuklukları ile ilişkilendirilebilir.

Demografik Özellikler: Yaş, cinsiyet, ekonomik durum ve eğitim düzeyi gibi demografik özellikler de kaygı düzeyini etkiler. Örneğin, genellikle gençlerde ve kadınlarda kaygı düzeyi daha yüksek bulunabilir.

Sosyal Destek ve İlişkiler: Sağlam sosyal destek sistemine sahip olmak, aile ve arkadaşlarla iyi ilişkiler kurmak, kaygı ile baş etme kapasitesini artırabilir. İzolasyon ve yalnızlık ise kaygıyı artırabilir.

Kültürel ve Toplumsal Faktörler: Kültürel normlar, toplumsal beklentiler ve bireyin ait olduğu sosyal çevre, kaygı düzeyini etkiler. Farklı kültürlerde kaygı ifade biçimleri ve tolere edilme düzeyi farklılık gösterebilir.

Kaygı, birçok psikopatolojik durumun temelinde yer alan yaygın bir belirleyicidir. Kaygı ile ilişkili bazı önemli psikopatolojik durumlar arasında; yaygın kaygı bozukluğu, panik bozukluk, sosyal anksiyete bozukluğu, obsesif kompulsif bozukluk, travma sonrası stres bozukluğu, fobilerin tamamı ve hipokondriyazis sayılabilir (Bozkurt, 2004).

DSM-5'e göre yaygın kaygı bozukluğunun kriterleri (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2023)

A. En az 6 aydan beri neredeyse her gün görülen, birden çok olay ve aktivite esnasında okul ya da iş performansı gibi oluşan aşırı kaygı ve tedirginlik durumu, endişeli beklentiler,

B. Kişinin bu endişeyi kontrol etmekte zorlanıyor olması,

C. Aşağıda sunulan belirtilerden en az 3'ünün en az birkaç tanesinin son 6 ay boyunca görüldüğü günlerin sayısının görülmeyenden fazla olması kaygı ve endişe ile bağlantılı olması,

1. Huzursuzluk ya da heyecan duygusu

2. Kolayca yorulma

3. Düşüncelerini yoğunlaştırmada zorluk çekme ya da zihnin durmuş gibi olması

4. İritabilite (sinirlilik)

5. Kas gerginliği

6. Uyku sorunları

D. Kaygı, endişe veya fiziksel belirtilerin klinik olarak belirgin strese sebep olması ya da sosyal, iş hayatı ya da diğer alanlardaki işlevsellikte bozukluklara yol açması,

E. Rahatsızlığın herhangi bir maddenin ya da tıbbi durumunun etkisiyle açıklanamıyor olması,

F. Rahatsızlığın başka bir ruhsal bozuklukla daha iyi açıklanamıyor olması,

Yaygın Kaygı Bozukluğu, bireyin birçok olay ve aktivite sırasında karşılaştığı aşırı kaygı ve tedirginlik durumunu temel alan önemli bir psikiyatrik bozukluktur (Yeşiltaş ve Andiç, 2021). Bu bozukluktan etkilenen bireyler, gerçekleşeceği düşünülen olayın etkisinden daha büyük bir kaygı ve endişe yaşarlar. Bu durum, bireyin kaygı ve endişeyi kontrol etmekte zorlanmasına ve dikkatini elindeki görevlere odaklamakta güçlük çekmesine neden olur (Çetin vd., 2019). Yaygın Kaygı Bozukluğu olan bireyler, günlük yaşam olaylarına karşı sürekli bir kaygı hissederler (Şahin, 2019). Örneğin, potansiyel iş fırsatları, sağlık ve ekonomik konular, aile üyelerinin sağlığı, çocuklarıyla ilgili potansiyel sorunlar, ev işleri veya randevulara geç kalma gibi küçük konularda bile kaygı yaşayabilirler. Bu bozukluğun belirtileri, yaşanan dönem boyunca odaklanılan konulara bağlı olarak değişkenlik gösterebilir. Yaygın Kaygı Bozukluğu, bireyin yaşam kalitesini olumsuz etkileyebilen ve profesyonel destek gerektiren bir psikiyatrik durumdur (Karakaya ve Öztop, 2013).

Sınav Kaygısı

Sınav kaygısı, öğrenciler arasında yaygın bir sorundur ve akademik performansı olumsuz etkileyebilir. Sınav kaygısı, genellikle sınav öncesinde yaşanan aşırı endişe, gerginlik ve stres durumu olarak tanımlanabilir. Bu durum, öğrencinin sınavın sonucu hakkında duyduğu belirsizlik, başarısızlık korkusu veya olası eleştiriye maruz kalma endişesiyle ilişkilidir. Bu duygular, öğrencinin sınav anında performansını olumsuz etkileyebilir (Erözkan, 2004).

Sınav kaygısının akademik performans üzerindeki etkileri çeşitli boyutlarda gözlemlenebilir (Kavakçı vd., 2011). İlk olarak, aşırı kaygı, bilişsel işlevleri etkileyebilir. Öğrenciler, yoğun stres altında odaklanma zorluğu, bellek sorunları ve düşünce dağınıklığı gibi bilişsel zorluklar yaşayabilirler. Bu durum, sınav esnasında doğru ve etkili bir şekilde düşünme yeteneklerini zorlayarak sorulara yanıt verme sürecini etkileyebilir (Uzun ve Topkaya, 2011).

Diğer bir etki ise duygusal boyutta ortaya çıkar. Yüksek sınav kaygısı yaşayan öğrenciler, sınav öncesinde ve sırasında aşırı stres, korku ve endişe hissi yaşayabilirler. Bu duygusal durum, öğrencinin sınav performansını olumsuz yönde etkileyebilir ve hatta fiziksel belirtilerle birlikte ortaya çıkabilir (Erözkan, 2004). Sınav kaygısının azaltılması ve yönetilmesi için öğrencilere çeşitli stratejiler önerilebilir. Bunlar arasında etkili zaman yönetimi, düzenli çalışma alışkanlıkları oluşturma, rahatlatıcı teknikleri uygulama ve pozitif düşünce geliştirme bulunmaktadır (Çapulcuoğlu ve Gündüz, 2013).

Sonuç olarak, sınav kaygısı öğrencilerin akademik performansını etkileyen önemli bir faktördür. Bu durumun farkında olmak ve etkili başa çıkma stratejilerini benimsemek, öğrencilerin daha sağlıklı bir öğrenme deneyimi yaşamalarına ve başarılarına olumlu bir katkıda bulunmalarına yardımcı olabilir (Kavakçı vd., 2011).

Aile

Aile kavramının tarihçesi, zaman içinde kültürel, toplumsal ve ekonomik değişimlere bağlı olarak büyük ölçüde evrilmiştir. Aile, tarih boyunca farklı toplumlarda çeşitli biçimlerde ortaya çıkmış ve işlevsel değişikliklere uğramıştır (Yener, 2018).

İnsanlık tarihinde, avcı-toplayıcı topluluklardan başlayarak, aile genellikle geniş akraba gruplarından oluşan klan veya kabile yapısında bulunuyordu. Bu dönemlerde aile, koruma, ekonomik iş birliği ve soyun devamı gibi temel işlevlere odaklanıyordu. Antik toplumlarda ise özellikle Mezopotamya, Mısır ve Antik Yunan'da, aile genellikle patriarkal bir yapıya sahipti. Aile başkanı genellikle baba veya büyükbaba olarak belirlenmiş, soyun devamını sağlamak ve mülkiyetleri yönetmek gibi sorumlulukları bulunmaktaydı (Öztürk, 2010). Orta Çağ'da, feodal toplumlarda aile, toprak sahipliği, soyluluk ve mirasın aktarılması gibi önemli ekonomik ve sosyal işlevlere odaklandı (Akın, 2019). Aile, genellikle aile ismi üzerinden bir soyu temsil etme ve sürdürme amacını taşıyordu. Sanayi devrimi ile beraber aile yapısında önemli değişiklikler yaşandı. Kırsal alanlardan şehirlere göçler, ailelerin işlevlerini ve dinamiklerini etkiledi (Kır, 2006). Nüfus hareketleri, ailelerin daha küçük ve nüfus hareketlerine daha açık hale gelmelerine neden oldu. 20. yüzyılın ortalarından itibaren, aile yapısında daha büyük değişiklikler meydana geldi. Kadınların iş gücüne katılımının artması, aile rollerinde cinsiyet eşitliği tartışmalarını gündeme getirdi. Boşanma oranlarında artış, geleneksel aile normlarının sorgulanmasına yol açmıştır (Macit, 2020). Günümüzde aile kavramı ise giderek çeşitlenmiştir. Geleneksel aile yapısının yanı sıra, tek ebeveynli aileler, aynı cinsiyetten çiftlerin aileleri, geniş aileler ve evlat edinme gibi farklı yapılar mevcuttur. Ayrıca, teknolojik ilerlemeler ve küreselleşme, aile üyeleri arasındaki iletişimi etkileyerek aile dinamiklerini de değiştirmiştir (Can, 2014).

Bu tarihsel evrim, aile kavramının karmaşıklığını ve çeşitliliğini göstermektedir. Aile, toplumsal, kültürel ve ekonomik koşullara bağlı olarak sürekli değişen bir kurum olduğunu kanıtlar niteliktedir (Özbaş, 2018).

Ailenin Psikolojik İşlevleri

Aile, bireylerin psikolojik gelişimine önemli etkilerde bulunan bir sosyal kurumdur (Kapçı ve Hamamcı, 2010). Ailenin psikolojik işlevleri, bireylerin duygusal, sosyal ve bilişsel ihtiyaçlarını karşılamak, kimlik gelişimini desteklemek ve psikolojik refahlarını sağlamak gibi çeşitli alanları kapsar (Gürsu, 2015; Usta, 2019; Akdoğan ve Polatçı, 2013; Eryılmaz, 2010). Bu unsurlar:

Duygusal Destek: Aile, bireyler arasında duygusal bağları güçlendiren bir ortamdır. Aile üyeleri arasındaki sevgi, anlayış, empati ve destek, bireylerin duygusal ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olur. Bu, bireylerin yaşadıkları zorluklarla başa çıkabilmelerini ve duygusal dayanıklılıklarını artırmalarını sağlar

Kimlik Gelişimi: Aile, bireylerin kimlik gelişimine önemli katkılarda bulunur. Aile içindeki kültürel, etnik, dini ve ahlaki değerler, bireylerin kişisel kimliklerini şekillendirir. Aile üyeleri arasındaki etkileşimler, bireylerin kendilerini tanımlamalarına ve benlik saygılarını oluşturmalarına yardımcı olur.

Sosyal Becerilerin Gelişimi: Aile, bireylerin sosyal becerilerini geliştirmelerine olanak tanır. Aile içindeki etkileşimler, çocuklara sosyal normları, paylaşma, iş birliği yapma, empati kurma gibi önemli sosyal becerileri öğretir. Bu, bireylerin diğer insanlarla sağlıklı ilişkiler kurmalarına katkıda bulunur.

Güven ve Güvenlik Sağlama: Aile, bireylerin temel bir güvenlik ve güven duygusu geliştirmelerine yardımcı olur. Sağlıklı bir aile ortamı, bireylerin duygusal ve fiziksel olarak güvende hissetmelerini sağlar. Bu, bireylerin dış dünyayla daha sağlam bir bağ kurmalarına imkân tanır.

Stresle Başa Çıkma: Aile, bireylerin stresle başa çıkma becerilerini geliştirmelerine destek sağlar. Aile içindeki destek sistemleri, bireylerin yaşadıkları zorluklar karşısında birbirlerine dayanmalarını ve çözüm bulmalarını kolaylaştırır. Bu, psikolojik dirençlerini artırmalarına yardımcı olur.

Değer ve Ahlaki Gelişim: Aile, bireylere toplumsal değerleri, etik normları ve ahlaki prensipleri öğretir. Bu, bireylerin toplumlarıyla uyumlu bir şekilde yaşamalarına ve etik değerlere sahip olmalarına katkıda bulunur.

Aile, bireylerin genel psikolojik sağlığı ve refahı üzerinde derin etkiler bırakan karmaşık bir sistemdir (Aydemir ve Akdoğan, 2018). Sağlıklı aile dinamikleri, bireylerin duygusal ihtiyaçlarını karşılamak, güvenli bir çevre sağlamak ve kimlik gelişimlerine katkıda bulunmak için önemlidir (Şahan ve Akbaş, 2018).

YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı, 18-25 yaş arası üniversite öğrencilerinin sosyo-demografik değişkenler açısından aile işlevlerinin sınav kaygısı üzerindeki etkisinin incelenmesidir. Bu amacın yanı sıra aşağıda belirtilen sorular;

- Üniversite öğrencilerinin cinsiyet, sosyoekonomik düzey ve aile işlevleri sınav kaygılarını yordamakta mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri açısından sınav kaygı düzeyleri arasında fark var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin sosyo ekonomik düzeyleri açısından sınav kaygı düzeyleri arasında fark var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin aile işlev düzeyleri açısından sınav kaygı düzeyleri arasında bir fark var mıdır? cevaplanmaya çalışılacaktır.

Araştırmanın modeli

Bu çalışmanın amacı, 18-25 yaş arası üniversite öğrencilerinin sosyo-demografik değişkenler açısından aile işlevlerinin sınav kaygısı üzerindeki etkisinin incelenmesidir. Bu araştırmanın modeli taramadır. Tarama modellenli araştırmalar var olan durumu tasvir eden araştırmalardır. Tarama modelinin yanı sıra ilişkisel tarama modelinden de bu araştırma kapsamında yararlanılmıştır. İlişkisel tarama modeli iki veya daha fazla değişkeni birbirleri açısından aldıkları değerleri incelemektedir (Karasar, 2011).

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni Türkiye, İstanbul'da eğitim almakta olan üniversite öğrencileridir. Araştırmanın örnekleme ise İstanbul'da ikamet eden ve örgün şekilde eğitim alan 103 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada örnekleme modeli olarak kartopu örnekleme modeli kullanılmıştır. Kartopu Örnekleme Modeli, bir katılımcıdan diğerine şeklinde uygulanan ve katılımcılara ulaşmanın zor olduğunda kullanılan bir örnekleme yöntemidir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın katılımcılarına Demografik Form, Sınav Kaygısı Ölçeği ve Aile Değerlendirme ölçeği uygulanmıştır. Uygulama yaklaşık 15-20 dk sürmüştür. Araştırmanın uygulama kısmı online formlar üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Demografik Bilgi Formu

Kişilerin demografik bilgileri edinebilmek amacıyla yöneltilen sorular yer alacaktır.

Sınav Kaygısı Ölçeği

Ölçek maddeleri Baltaş (1999) tarafından geliştirilen 50 adet kaygı cümlesi izin dahilinde alınarak oluşturulmuştur. Ölçeğin güvenirlik analizi Hemşirelik, Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği

bölümünde okumakta olan 206 lisans öğrencisinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Uygulamadan elde edilen veriler faktör analizine tabi tutulmuştur. Analiz sonunda 12 madde, madde yük değeri 0,40'tan düşük olduğu için, 4 madde ise ayrılmamış (binişik) madde olduğu için ölçekten düşürülmüştür. Kalan 34 madde 0,41 ile 0,74 arasında değişen beş alt boyuta yüklenmiştir. Ölçeğin iç güvenilirlik katsayısı Cronbach's Alpha (α)=0,87 olarak hesaplanmıştır. Ölçek 5 Alt Boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; Başkalarının Görüşü, Kendi Görüşünüz, Gelecek ile İlgili Endişeler, Hazırlanmak ile ilgili Endişeler ve Genel Sınav Kaygısı, Zihinsel ve Bedensel Tepkiler 'dir. Ölçekten alınacak en düşük puan 34 en yüksek puan ise 170'dir. Ölçek 5'li Likert tipinde olup maddeler (1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sık sık (5) Her zaman şeklinde derecelendirilmiştir. 34- 78 7 puan: Düşük Düzeyde Kaygı ,79-125 puan: Orta Düzeyde Kaygı, 126-170 puan: Yüksek Düzeyde Kaygı olarak hesaplanmaktadır

Aile Değerlendirme Ölçeği

Mc Master Family Assesment Device ABD'de Brown Üniversitesi ve Butler Hastanesi tarafından Aile Araştırma Programı çerçevesinde aile işlevlerini çeşitli boyutlarda ölçmek üzere geliştirilmiştir. Problem Çözme (PRÇ), İletişim (İLT), Roller (ROL), Duygusal Tepki Verebilme (DTV), Gereken İlgiyi Gösterme (GİG), Davranış Kontrolü (DVK) ve Genel Fonksiyonlar (GNF) adı altında 7 alt ölçekten oluşan A.D.Ö. ölçeği 60 maddedir, ölçek "Aynen katılıyorum" 1 puan ile "Hiç katılmıyorum" 4 puan arasında değişen 4 seçenek üzerinden puanlanmaktadır. Ölçeğin ülkemize uyarlama çalışması Bulut (1990) tarafından yapılmıştır. Güvenirlik çalışması, iç tutarlılık ve puan değişmezliği açısından incelenmiştir. Alt ölçekler için korelasyon katsayıları en düşük .62 ile en yüksek .90 arasında verilmiştir, ölçeğin geçerlik çalışması yapı geçerliliği ve uyum geçerliliği ile sınanmıştır. Yapı geçerliği boşanma sürecinde olan ve olmayan, ruh hastası üyesi bulunan ve bulunmayan gruplarla araştırılmıştır. Ölçek, grupları manidar düzeyde ayırt etmektedir. Ölçeğin uyum geçerliliği Evlilik Yaşam Ölçeği kriter alınıp 25 evli çifte her iki ölçek uygulanarak yapılmıştır. Genel Fonksiyonlar alt ölçeği ile hesaplanan korelasyon katsayısı .66 dır. Bu bulgular, ölçeğin psikometrik özelliklerinin yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir (Bulut 1990).

Verilerin Analizi

Verilerin analizi amacıyla öncelikle normallik dağılımlarına bakılmış bunun sonucunda dağılım durumlarına göre parametrik veya non-parametrik olan testlerden uygun olanları seçilmiştir. Analize alınacak olan grupların sayıları da farklılık testlerinde belirleyici olmuştur. Bu araştırma kapsamında farklılık testlerinden ve regresyon analizinden yararlanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında, veri toplama araçları ile toplanan verilerin istatistiksel analizlerine yer verilmiştir. Demografik değişkenlerin farklılık testleri ve regresyon analizi sonuçları bu kısımda yer alacaktır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Frekans Dağılımı Tablosu

<i>Cinsiyet</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Kadın</i>	63	%62,2
<i>Erkek</i>	40	%38,8
<i>Gelir Algısı</i>		
<i>Düşük</i>	10	%9,7
<i>Orta</i>	83	%80,6
<i>Yüksek</i>	10	%9,7

Tablo 1'de gösterildiği gibi katılımcıların 63'ü (%62,2) kadın, 40'ı (%38,8) ise erkektir. Katılımcıların gelir algıları sorulduğunda; 10 (%9,7) kişi kendi gelir seviyesini "düşük" şeklinde tanımlarken 83 (%80,6) kişi "orta" kalan 10 (%9,7) kişi ise Yüksek seviye kendi gelir algısına sahiptir.

Tablo 2. Normallik Dağılımı Analizi Tablosu

Değişimler	Skewness	Kurtosis
Yoksulluk	-,057	-,714
Aile Değerlendirme Ölçeği	,118	,858

İstatistiksel analiz yapılmadan önce, analiz şeklinin varsayımı olan normal dağılım durumunun test edilmesi gerekmektedir. Yapılacak olan bu analiz sonucunda veriler, parametrik veya nonparametrik analiz yöntemlerinden hangisinin kullanılması gerektiğini göstermektedir. Normallik dağılımı varsayımı sağlandığında parametrik, sağlanmadığı durumlarda ise nonparametrik analizler kullanılmalıdır. Bu çalışmada yapılan normallik analizleri sonucunda verilerin, normal dağıldığı görülmüştür. “Normallik Dağılımı Analizi Tablosu”nda gösterildiği gibi çarpıklık ve basıklık değerlerinin de +1.5 ile -1,5 arasında olduğu görülmüştür. Bu değerler arasındaki çarpıklık ve basıklık değerleri normallik varsayımını sağlamaktadır. “Normallik Dağılımı Analizi Tablosu”na göre katılımcılar, normal dağılım göstermektedir. Bu nedenle parametrik testler gerçekleştirilmiştir (Tabashnick & Fidel, 2006).

Tablo 3. Güvenirlik Analizi Tablosu

	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Sınav Kaygısı	.856	34
Aile Değerlendirme Ölçeği	.790	60

Araştırmada kullanılan ölçeğin güvenirlilik analizi sonucunda, elde ettiği verilerin güvenilir olduğu saptanmıştır. Güvenirlilik katsayısı olarak hesaplanan değerlerin ($\alpha = ,9971$) sosyal bilimler alanında kabul edilebilir (Bademci, 2006) bir değer olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 4. Cinsiyet Gruplarının Sınav Kaygısı ve Aile Değerlendirme Ölçeği Açısından Bağımsız Örneklem T Testi Analizi Tablosu

Bağımlı Değişken	Demografik Bağımsız Değişken Grupları	\bar{X}	SS	t	p
Sınav Kaygısı Ölçeği	<i>Cinsiyet</i>				
	Kadın	71,2	5,48	,098	,047
Erkek	68,3	4,79			
Aile Değerlendirme Ölçeği	<i>Cinsiyet</i>				
	Kadın	82,3	9,65	,747	,031
Erkek	79,7	8,43			

Tablo 4'e göre; cinsiyet grupları arasında hem sınav kaygısı durumları açısından ($p < 0,05$, $p = 0,047$), hem de aile işlevleri durumu ($p < 0,05$, $p = 0,031$) açısından istatistiksel anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu farkın niteliği açısından tablo incelendiğinde de kadınların erkeklere oranla daha yüksek düzeyde sınav kaygısı ve daha olumsuz aile işlevi durumu deneyimlediği sonucuna varılmıştır. Yüksek puanın, yüksek olumsuz sınav kaygısı ve aile işlevi düzeyine işaret ettiği bilgisi ölçekler tarafından belirtilmektedir.

Tablo 5. Gelir Algısı Gruplarının Sınav Kaygısı ve Aile Değerlendirme Ölçeği Açısından F (Varyans) Testi Sonuçları Tablosu

Bağımlı Değişken	Gruplar	\bar{X}	SS.	F	p	Anlamlı Fark
<i>Gelir Düzeyi</i>						
Sınav Kaygısı Ölçeği	Düşük (a)	70,7	9,21	1,181	,044	
	Orta (b)	68,01	8,83			
	Yüksek (c)	66,34	9,96			
<i>Gelir Düzeyi</i>						
Aile Değerlendirme Ölçeği	Düşük (a)	81,7	9,13	,864	,047	
	Orta (b)	77,4	8,28			
	Yüksek (c)	79,5	9,71			

Tablo 5'e göre; gelir düzeyi grupları arasında sınav kaygısı ($p < 0,05$, $p = 0,044$) ve aile işlevi ($p < 0,05$, $p = 0,047$) durumları açısından $p > 0,05$ düzeyinde istatistiksel anlamlı farklılık bulunmaktadır. Saptanan bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Post-Hoc (Tukey) analizi sonucunda; düşük düzey gelir algısına sahip olan kimselerin hem sınav kaygısı açısından hem de aile işlevleri açısından daha negatif bir durum içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Bu değerler göstermektedir ki düşük gelir algısına sahip olan kişilerin bu araştırma açısından daha olumsuz bir duruma sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 6. Sınav Kaygısını Yordayan Değişkenlerin Çoklu Regresyon Analizi Tablosu

Sınav Kaygısını Yordayan Değişkenlerin Çoklu Regresyon Analizi				
$r: ,301$ $r^2: ,091$ Uyarlanmış $r^2: ,063$				
Değişkenler	Standart Beta	Beta	T	Sig.
Cinsiyet	4,648	,032	,325	,746
Gelir Düzeyi	5,066	-,206	-,2137	,035
Aile Değerleri	,090	,190	1,930	0,56

Regresyon analiz modeli anlamlı olarak açıklanmıştır. ($F(3,99) = 4,90$, $p < 0,05$) Üniversite öğrencilerinin sınav kaygı düzeylerinin (bağımlı değişken) cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey ve algıladıkları aile işlev düzeyleri (bağımlı değişken) açıklanmış varyans %9,1'dir. Gelir düzeyi anlamlı bir şekilde sınav kaygı düzeylerini yordamaktadır. (Beta = .032, $p < 0,05$) Ancak cinsiyet (Beta = 4,64, $p > 0,05$) ve algıladıkları aile işlev düzeyleri (Beta = .173, $p > 0,05$) sınav kaygı düzeylerini anlamlı olarak yordamamaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma 18-25 yaş üniversite öğrencilerinin cinsiyet, sosyoekonomik düzey ve aile işlev düzeylerinin sınav kaygı düzeylerini yordayıp yordamadığını ölçmek amaçlanmıştır. Çalışmanın amacına uygun olarak Türkiye genelinde üniversite okumakta olan 63 kadın, 40 erkek toplam 103 katılımcıyla anket yapılmıştır. Sonuçlara göre cinsiyet değişkeni Sınav Kaygı Ölçeğinden aldıkları puanları anlamlı bir şekilde

yordamamaktadır. Dündar vd. (2008) yaptığı çalışmada kadın öğrencilerin sınav kaygısı düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu bulmuştur. Erözkan (2004) yaptığı bir çalışmada kız öğrencilerin sınav kaygısına yönelik kaygılı tavırlarının erkeklerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Çakmak vd. (2017) ortaokul öğrencileri ile yaptığı bir çalışmada; kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek sınav kaygısına sahip olduğu bulunmuştur. Ekici tarafından yapılan başka bir çalışmada, lise öğrencilerinde üniversiteye giriş sınav kaygısının çeşitli değişkenler bağlamında incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, kadınların sınav kaygı düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Chen vd., yaptığı bir çalışmada erkek öğrencilerin daha stresli olduğunu fakat stresini yönetmek için bir şey yapmadığını, Misra ve McKean ise kadın üniversite öğrencilerinin erkek üniversite öğrencilerinden daha fazla akademik performans stresi yaşadığını bulmuştur. Sonuçlara üniversite öğrencilerinin sahip olduğu gelir düzeyi anlamlı olarak sınav kaygı düzeylerini yordamaktadır. Düşük sosyoekonomik seviyeye sahip katılımcıların sınav kaygı düzeyleri orta ve yüksek sosyoekonomik seviyeye sahip katılımcılardan daha yüksektir. Ergenlerle yapılan bir çalışma 'da ailelerin sahip olduğu ekonomik ve sosyal alt yapısının ergenin ruh sağlığını etkilediği bulunmuştur. Öğretir ve Türker (2021) yaptıkları çalışmanın sonucunda, sınav kaygısı seviyelerinin gelir düzeyi ile ilişkili olduğu ve gelir düzeyi azaldıkça sınav kaygısı düzeyinin arttığı tespit edilmiştir. Atak (2004) yaptığı çalışmada, lise öğrencileri arasında aile gelir düzeyinin sınav kaygısını pozitif etkilediği tespit edilmiş ve aile gelir düzeyinin yükselmesiyle öğrencilerin sınav kaygılarının azaldığı tespit edilmiştir. Bozkurt (2004) tarafından yürütülen bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin depresyon ve kaygı düzeyleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmaya, eğitim fakültesinin farklı bölümlerinde okuyan, 10 çok yüksek gelirli, 102 yüksek gelirli, 217 orta gelirli ve 27 düşük gelirli olmak üzere toplam 363 öğrenci katılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, sürekli kaygı puan ortalaması ile gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Sonuçlara göre üniversite öğrencilerinin algıladıkları aile işlev düzeylerinin sınav kaygı düzeylerini anlamlı olarak yordamadığı bulunmuştur. Literatür de aile işlev düzeylerinin sınav kaygı düzeylerini yordadığı bir araştırmaya rastlamadım.

Bu araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerinin, gelir düzeylerinin ve aile değerleri ile sınav kaygı düzeyi arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu bulunmuştur. Üniversite öğrencilerinin sahip olduğu cinsiyetin sınav kaygı düzeyini anlamlı olarak yordamadığı bulunmuştur. Üniversite öğrencilerinin sosyoekonomik seviyelerinin sınav kaygı düzeylerini yordadığı, düşük sosyoekonomik seviyeye sahip üniversite öğrencilerinin sınav kaygı düzeylerinin orta ve yüksek sosyoekonomik seviyeye sahip üniversite öğrencilerine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Aile değerlerinden alınan puanların sınav kaygı düzeyini 12 anlamlı olarak yordamadığı bulunmuştur. Öğrencilerin sınav kaygısı duyması, akademik başarılarının önünde bir engel teşkil etmektedir. Bu çalışmanın sınırlılığı kartopu yöntemi ile çalışılmış olmasıdır. Diğer çalışmalarda erişilebilir örneklem yöntemi ile daha fazla katılımcı araştırmaya dahil edilebilir. Okullarda, öğrenciler ve veliler ile psikolojik danışmanlık bölümleri birlikte çalışmalıdır. Sınav kaygılarını azaltmak amacıyla düşük sosyoekonomik seviyeye sahip olan gençlere bilgilendirici seminerler yapılabilir. Aynı zamanda EMDR yöntemi kullanılarak sınav kaygıları azaltılabilir.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, A., & Polatçı, S. (2013). Psikolojik sermayenin performans üzerindeki etkisinde iş Aile yayılımı ve psikolojik iyi oluşun etkisi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 273-294.
- Akın, M. H. (2019). Sosyal etkileşim ve sosyal benlik kaynağı olarak aile. *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 3(1), 1-14.
- Alisanoğlu, F., & Ulutaş, İ. (2003). Çocukların kaygı düzeyleri ile annelerinin kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 28(128).
- Atak M. Genel Lise Öğrencilerinin Sınav Kaygısı ile Ailenin Sosyo-Ekonomik Düzeyi Arasındaki İlişki. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, 2004.
- Aydemir, C., & Akdoğan, A. A. (2018). İş-aile çatışmasının psikolojik performans üzerindeki Etkisi: İşe yabancılaşma ve pozitif psikolojik sermayenin aracı rolü. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 1993-2012.

- Aydoğan, D., & Özbay, Y. (2012). Akademik erteleme davranışının benlik saygısı, durumluluk Kaygı, öz-yeterlilik açısından açıklanabilirliğinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2(3), 1-9.
- Ayrancı, E., & Öge, E. (2011). A study of the relationship between students' views toward a career management class and their future careers. *International Business Research*, 4(1), 198.
- Baltaş, A. (1999). *Stres Altında Ezilmeden Öğrenmede ve Sınavlarda Üstün Başarı* İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bozkurt, N. (2004). Bir grup üniversite öğrencisinin depresyon ve kaygı düzeyleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiler. *Eğitim ve Bilim*, 29(133).
- Bulut, I. (1990). Aile Değerlendirme Ölçeği El Kitabı. Ankara: Özgüneliş Matbaası,
- Büyüköztürk, Ş. (1997). Araştırmaya yönelik kaygı ölçeğinin geliştirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 12(12), 453-464.
- Can, Y. (2014). Türk ailesinde aile içi şiddetin kültürel dinamikleri. *Electronic Turkish Studies*, 9(8).
- Çakmak, A., Şahin, H., & Demirbaş, E. A. (2017). 7. ve 8. sınıf ortaokul öğrencilerinin sınav kaygısı ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *e-Kafkas Journal of Educational Research*, 4(2), 1-9.
- Çapulcuoğlu, U., & Gündüz, B. (2013). Öğrenci tükenmişliğini yordamada stresle başa çıkma, Sınav kaygısı, akademik yetkinlik ve anne-baba tutumları. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 201-218.
- Çetin, F. H., Uçar, H. N., Ersoy, S. A., KILINÇ, K., Güler, H. A., & Türkoğlu, S. (2019). Kaygı Bozukluğu olan ergenlerde siber zorbalık ve siber mağduriyet: kontrollü bir çalışma. *Çukurova Medical Journal*, 44, 133-139.
- Doğan, T., & Çoban, A. E. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine Yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(153).
- Dündar, S., Yapıcı, Ş., & Topçu, B. (2008). Üniversite öğrencilerinin bazı kişilik özelliklerine göre sınav kaygısının incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 171-186.
- Erkan, Z. (2002). Sosyal kaygı düzeyi yüksek ve düşük ergenlerin ana baba tutumlarına ilişkin Nitel bir çalışma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(10).
- Erözkan, A. (2004). Üniversite öğrencilerinin sınav kaygısı ve başa çıkma davranışları. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (12), 13-38.
- Eryılmaz, A. (2010). Aile yapısı ergeni mutlu eder mi? *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 22(22), 21-30.
- Güler, D., & Çakır, G. (2013). Examining predictors of test anxiety levels among 12th grade high school students. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 4(39), 82-94.
- Gürsu, O. (2015). Değişen dünyada aile ve psikolojik problemler. *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(1), 99-130.
- Hekimoğlu, E. C., & Bilik, M. Z. (2020). Freud'dan Lacan'a kaygı. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 7(3), 336-367.
- Kapçı, E. G., & Hamamcı, Z. (2010). Aile işlevi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişki: Erken Dönem uyum bozucu şemaların aracı rolü. *Klinik Psikiyatri*, 13(3), 127-136.
- Karakaya, E., & Öztop, D. B. (2013). Kaygı bozukluğu olan çocuk ve ergenlerde bilişsel Davranışçı terapi. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 2, 10-24.
- Karakaya, I., Coşkun, A., & Ağaoğlu, B. (2006). Yüzücülerin depresyon, benlik saygısı ve Kaygı düzeylerinin değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 7(3), 162-166.
- Karasar, N. (2011). Bilimsel araştırma yöntemi, (11. baskı) Ankara. Nobel Yayınevi.
- Kavakcı, Ö., Güler, A. S., & Çetinkaya, S. (2011). Sınav kaygısı ve ilişkili psikiyatrik Belirtiler. *Klinik Psikiyatri*, 14(1), 7-16.
- Kermen, U., Tosun, N. İ., & Doğan, U. (2016). Yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşun Yordayıcısı olarak sosyal kaygı. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 20-29.

- Kır, İ., (2006). Toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 381-404.
- Macit, Y. (2020). Türkiye’de aile ve kültürel yapıda meydana gelmesi düşünülen değişimlerin Yaşlanma, yoksulluk ve evlilik kurumu açısından değerlendirilmesi. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3), 149-157.
- Misra, R., & McKean, M. (2000). College students' academic stress and its relation to their anxiety, time management, and leisure satisfaction. *American journal of Health studies*, 16(1), 41.
- Öğretir, H., & Türker, P. F. (2021). Sınava hazırlanan öğrencilerde sınav kaygısı ile antropometrik ölçümler arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 49(3), 58-66.
- Öner, N. (1990). Sınav kaygısı envanteri el kitabı. *İstanbul: Yöret Yayınları*.
- Özbaş, M. (2018). Dezavantajlı sosyolojik tabakalarda zorunlu eğitim sürecini etkileyen Değişkenler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(4), 1143-1154.
- Öztürk, E. (2010). Türkiye’de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınma evleri. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(7), 39-55.
- Polat, S. (2010). Şizofreni hastaları ve kardeşlerinde düşünce bozukluğu ve aile işlevleri ile İlişkileri (Doctoral dissertation, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi).
- Şahan, B., & Akbaş, T. (2018). Kültürel olarak farklı ailelerle psikolojik danışma ve Türk aile Yapısında kültürün rolü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (46), 217-239.
- Şahin, M. (2019). Korku, kaygı ve kaygı (anksiyete) bozuklukları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(10), 117-135.
- Tektaş, N. (2014). Üniversite mezunlarının kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (31.1), 243-253.
- Usta, M., (2019). Aile işlevselliğinin psikolojik ihtiyaçları karşılamaadaki rolü. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(2), 1-20.
- Uzun, B., & Topkaya, N. (2011). Akademik erteleme ve sınav kaygısı. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 12-19.
- Yener, S. (2018). Sosyolojik kuramlar çerçevesinde aile ve girişimcilik ilişkisi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(6), 869-878.
- Yeşiltaş, M. D., & Andiç, S. (2021). Mükemmeliyetçiliğin iş akış deneyimi üzerindeki etkisi: Proaktif kişilik ve yaygın kaygı bozukluğunun aracılık rolü. *Nesne Dergisi*, 9(20), 335-351.